

Вклеювання – це спосіб зміни початкового тексту документа шляхом внесення коректив у середину слова чи цифрових записів. Ознаками вклеювання можуть бути: 1) неспівпадання малюнку захисної сітки вклеєних частин; 2) деформація паперу від клеючої речовини; 3) люмінесценція клеючої речовини по периметру вклеєних частин; 4) нерівна лінія рядка; 5) порушення інтервалів між буквами.

Список використаних джерел:

1. Литвинюк Л. Л. Способи підробки паспорта громадянина України та особливості його криміналістичного дослідження / Леся Литвинюк // Митна справа. – 2008. – № 3. – С. 88–91.

2. Патик Л. Л. Проблеми криміналістичного дослідження підробленого паспорта громадянина України / Леся Патик // Економіка, фінанси і право. – 2009. – № 10. – С. 34–36.

### **Криміналістична характеристика злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин і вибухових пристроїв**

**Ляшенко О.М.**, курсант навчально-наукового інституту підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів НАВС

*Науковий керівник:* кандидат юридичних наук, доцент Сокиран М.Ф.

Одним із найважливіших завдань, що постає перед правоохоронними органами незалежної держави Україна, є боротьба з незаконним поводженням з вогнепальною зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами і вибуховими пристроями, а також із злочинами, що вчинюються із застосуванням названих об'єктів, у тому числі й випадками кримінальних вибухів. З початку 90-х років в Україні значно збільшилась кількість злочинів, пов'язаних із вбивствами, нанесенням тілесних ушкоджень, бандитизмом, захопленням та викраденням транспортних засобів, зокрема літаків, диверсіями, терористичними актами і особливо зілсним хуліганством. При цьому значно ускладнилися способи, технічні засоби, знаряддя вчинення злочинів.

Серйозною загрозою для сучасного суспільства є тероризм та інші злочини, під час вчинення яких застосовуються як знаряддя злочину вибухові речовини і пристрої. Злочини, які вчинюються із застосуванням вибухових речовин і вибухових пристроїв, відрізняються особливою жорстокістю, направлені проти життя людей, їх майна, спричинюють суттєву моральну і політичну шкоду, ускладнюють оперативну ситуацію в Україні.

У цих складних умовах результативність розкриття та розслідування подібних злочинів безпосередньо пов'язана з розвитком криміналістичної науки, що дає можливість впровадження природничих та технічних даних у сферу судочинства. Удосконалення діяльності правоохоронних органів у вказаному напрямку можливе за умови максимального використання сучасних досягнень криміналістичної техніки і подальшого вдосконалення і збагачення криміналістичних методик.

Серед криміналістичних вчень, що привертають велику увагу теоретиків та практиків, чільне місце займає вчення про криміналістичну характеристику злочинів, без якої методика розслідування, як розділ науки, в певному відношенні втрачає сенс, нерідко перетворюючись в набір не завжди взаємопов'язаних практичних рекомендацій.

У криміналістичній літературі існують різні підходи до визначення цього поняття.

На думку Р.С. Белкіна, криміналістична характеристика злочину - «абстрактне наукове поняття, результат наукового аналізу певного виду злочинної діяльності (виду або роду злочину), узагальнення його типових ознак і особливостей» [1, с. 317]. Криміналістична характеристика злочину містить характеристику типової вихідної інформації; систему даних про способи вчинення і приховування даного виду (роду) злочинів і типових наслідків його застосування; характеристику особливостей обставин, що підлягають встановленню і дослідженню по даній категорії кримінальних проваджень, і типових версій; вказівки на особу потенціального злочинця, вірогідні мотиви і мету злочину, особу ймовірного потерпілого і його характеристику; опис типових для даного виду злочинів обставин, що сприяють його вчиненню.

І. А. Возгрін інакше підійшов до вирішення цього питання. На його думку, криміналістична характеристика злочинів "являє собою опис стану та особливостей боротьби з різними категоріями злочинних дій» [2, с.9]. Останнім часом І. А. Возгрін прийшов до висновку, що структура криміналістичної характеристики повинна включати такі елементи: 1) характеристика вихідної інформації; 2) відомості про предмет злочинного посягання; 3) дані про способи приготування, вчинення і приховування злочинів і типових наслідків злочинних дій; 4) відомості про типові особистісні особливості злочинців і потерпілих; 5) узагальнені дані про найбільш розповсюджені мотиви злочинів [3, с. 25].

Детально проаналізувавши ряд висловлених у криміналістичній літературі думок, не можна не погодитися з Р.С. Белкіним в тому, що спільним у представників різних точок зору на криміналістичну характеристику злочину є: а) типові слідчі ситуації, під якими розуміється характер вихідних даних; б) спосіб вчинення злочину; в) спосіб приховування злочину, маскування; г) типові матеріальні сліди злочину та ймовірні місця їх виявлення; д) характеристика особи злочинця; е) обстановка злочину (місце, час та інші обставини) [4, с. 179].

Іншими словами, криміналістичну характеристику злочину можна уявити як сукупність даних про злочин, які сприяють його розкриттю. Таким чином, вона включає будь-які обставини злочину, а також факти, пов'язані з ним і такі, що полегшують досудове розслідування. Як видно з визначень криміналістичної характеристики злочину, вона складається з ряду елементів. Все їх різноманіття піддається науковій систематизації. Найбільш загальною логічною підставою такого поділу є елемент складу

злочину. Складові криміналістичної характеристики відображають дані про об'єкт посягання, спосіб, місце, час, інші обставини об'єктивної сторони злочину, особи злочинця, його зв'язках та відносинах з потерпілими, про характерну мотивацію вчиненого. При розслідуванні різних видів злочинів домінуюче значення набувають відповідні елементи криміналістичної характеристики злочину. Наприклад, при розслідуванні вбивств виключно велика роль таких елементів, як вид місця події (житло потерпілого чи іншої особи, відкрите місце в межах населеного пункту, або поза ним тощо.); вік, статеву приналежність потерпілого; час, місце, спосіб убивства, характер і кількість завданих тілесних ушкоджень; супутні вбивству дії злочинця (зокрема розчленовування, приховування трупа); стать, вік, риси характеру, інші характеризуючі дані винного; його зв'язки і відносини з потерпілим (родинні, дружні, приятельські, нейтральні, ворожі відносини); мотив вбивства.

Сукупність ознак, що утворюють криміналістичну характеристику досліджуваних нами злочинних діянь, включає в себе: способи підготовки, вчинення та приховування злочину; особливості особи виконавця, організатора і посередника; особливості особи потерпілого (об'єкта злочинного посягання); обстановки місця злочину; особливості слідів та їх взаємозв'язків; характеристику пошкоджень і заподіяної матеріальної шкоди; інформацію, пов'язану з видом, розміром винагороди та способами її передачі виконавцям у разі «замовного» вибуху.

Встановивши які-небудь елементи криміналістичної характеристики, слідчий намагається використовувати їх для встановлення інших даних про злочин.

Таким чином, поняття криміналістичної характеристики з моменту свого виникнення розглядалося як сукупність конкретних ознак і властивостей злочинів, що мають значення для їх розслідування. У більш пізніх публікаціях переважає розуміння криміналістичної характеристики як «системи інформації», «системи об'єктивних даних про злочинне діяння». Так, в останніх роботах А.Н. Колесніченко визначає криміналістичну характеристику злочину як «систему відомостей (інформації) про криміналістично значущі ознаки злочинів даного виду, що відображають закономірні зв'язки між ними і які слугують побудовою слідчих версій і їх перевірки для вирішення конкретних завдань розслідування» [5, с. 112].

Слід зазначити, що в процесі розслідування злочинів істотне значення часто має не тільки виявлення ознак злочину, але і ряд інших даних, що стосуються обставин різного характеру, які і не входять до складу злочину, але нерідко відіграють істотну роль у визначенні напрямку розслідування, відкриття винних та інших важливих моментів кримінального процесу.

До злочинів, пов'язаних із застосуванням ВВ і ВУ, відноситься ряд злочинів проти життя та здоров'я, вчинюваних загальнонебезпечним способом, а також злочини проти громадської безпеки, безпосереднє вчинення яких здійснюється тільки шляхом приведення в дію вибухового пристрою або установки (закладки) такого пристрою. Крім того, дану групу злочинів об'єднує подібний порядок утворення матеріальних і ідеальних слідів, характер і властивості цих слідів, подібні типологічні криміналістично значущі риси осіб, які вчиняють аналізовані злочини, їх злочинні мотиви.

Більшість авторів стверджує, що в принципі елементи криміналістичної характеристики підлягають встановленню у кримінальному процесі і більшість з них розглядається як обставини, що мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні. Відразу треба відзначити, що, погоджуючись з цими міркуваннями, ні в якій мірі не слід вважати, що необхідність предмета доказування в якості процесуальної категорії, що визначає основні завдання розслідування, відповідає. Крім того, необхідно мати на увазі, що зміст предмета доказування у своїй основі визначається кримінально-правовою характеристикою злочину.

На основі вищевказаних міркувань і загальноприйнятого в літературі уявлення про елементи криміналістичної характеристики, а також з урахуванням результатів проведеного нами вивчення і узагальнення судової практики, структура криміналістичної характеристики злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин і вибухових пристроїв складає: спосіб вчинення та приховування злочину; характеристика знарядь і засобів, що застосовуються при вчиненні злочину; особливості механізму слідотворення; характеристика особи злочинця; характеристика об'єктів посягання.

Знання і використання відомостей криміналістичної характеристики злочинів пов'язаних з вибухами сприятиме подальшому вдосконаленню діяльності з розкриття та розслідування кримінальних правопорушень даної категорії.

*Список використаних джерел:*

1. Белкин Р.С. Курс криминалистики: Частные криминалистические теории. В 3-х томах. Т. 2 / Р.С. Белкин. - М.: Юрист, 1997. - 464 с.
2. Возгрин И.А. Общие положения методики расследования отдельных видов преступлений / И.А. Возгрин. - Л., 1976. - 80 с.
3. Возгрин И.А. Научные основы криминалистической методики расследования преступлений. Курс лекций. Ч. 3 / И.А. Возгрин. - С.-Пб.: Изд-во С.-Петербург. юрид. ин-та МВД России, 1993. - 80 с.
4. Белкин Р.С. Курс криминалистики: Общая теория криминалистики. В 3-х томах. Т. 1 / Р.С. Белкин. - М.: Юрист, 1997. - 408 с.
5. Колесниченко А.Н. Криминалистическая характеристика преступлений [Текст] : учеб. пособие / А. Н. Колесниченко, В. Е. Коновалова ; Министерство высшего и среднего специального образования УССР, Харьковский юридический институт. - Х. : Юрид. ин-т, 1985. - 93 с.